

عنوان مقاله:

نقش تنگناهای ژئومورفولوژیکی در توسعه کالبدی کلانشهر تبریز به منظور کاربری بهینه

محل انتشار:

مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، دوره 23، شماره 1 (سال: 1391)

تعداد صفحات اصل مقاله: 25

نویسندگان:

موسی عابدینی - استادیار ژئومورفولوژی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

ابراهیم مقیمی - استاد ژئومورفولوژی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

هسته اولیه (site) شهر تبریز در سطوح توپوگرافی هموار شکل گرفته ولی به مرور زمان فضاهای خالی حواشی مخاطره آمیز را اشغال نموده است. امروزه کلانشهر تبریز به دلیل تنگناهای ژئومورفولوژیکی به توسعه قطاعی و ساخت شهرکهای اقماری نظیر سهند و مرزداران و غیره، رو آورده است. اخیرا شهرکهای باغمیشه، رشیدیه، ولیعصر، گلپارک، فهمیده در مجاورت گسل فعال شمال تبریز (طول گسل ۱۷۰ کیلومتر است) و روی شاخه‌های فرعی آن و در منطقه شبیدار با سازندهای سست مارنی توسعه یافته و مییابند. گسل تبریز با سوابق زمین لرزه‌های متعدد و حتی ۷/۷ ریشتری، حکایت از منطقه پر ریسک دارد. چندین بار بخش اعظم شهر در اثر زمین لرزه‌های ناشی از همین گسل تخریب شده است. از طرفی منطقه بالاشهر تبریز از لحاظ زمین شناسی دارای تناوبی از لایه‌های مارنی قرمز میوسن آهکدار و نمکدار، کنگلومرا، ماسه سنگ و میان لایه‌های آهکی است. سازندهای ناپایدار منطقه (مطابق آزمایشات و نتایج میدانی از لحاظ انحلال پذیری، فرونشست و حد خمیرایی بالا) به همراه شیب لایه‌ها، و فعالیت گسل اصلی تبریز و میکرو گسلها، این منطقه شهری را به پر مخاطره ترین بخش مسکونی در شمال غرب کشور مبدل نموده است. نتایج آزمایشات میدانی نگارنده نشان دهنده درصد بالای مواد رسی (۷/۵۰٪ و سیلتی (۶/۳۴) و نشانه خمیری (۴/۴۰) در غرب تبریز بعد از میدان راه آهن و حواشی رودخانه تلخه رود است. وجود ماسه (۴/۴۱) و رسی (۱۵/۳۲) نسبتا بالا با حدخمیرایی (۶/۳۶) و شاخص پلاستیکی (۳۰.۳) در محل نواحی شبیدار کوی ولیعصر و منطقه یاغچیان در جنوب شرق تبریز نشان دهنده ناپایداری بالقوه زمین در برابر تنشهای زمین ساختی است. بررسیهای میدانی نشان داد که گسترش آبرفت‌های قدیمی آبرفتی با ترکیبی از پاره سنگهای متوسط و درشت زیاد، با درصد کمترس در شمال غرب فرودگاه بستر مطمئنی برای توسعه آتی شهر بصورت قطاعی است. نشست سازه‌ها، ترک برداشتن دیوارها و غیره شواهدی است از ناپایداری مقر شهرکهای باغمیشه، فهمیده، ولیعصر و گل پارک و . . . است.

کلمات کلیدی:

کلانشهر تبریز، تنگناهای ژئومورفولوژیکی، گسل تبریز، توپوگرافی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1199480>

